

VUODEN 2027 TALOUSARVION JA VUOSIEN 2028–2029 TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJEET

Kunnanhallitus 15.6.2026 §

Sisällys

1.	Johdantoa, keskeisiä tavoitteita ja periaatteita	3
2.	Sitovuustasot.....	6
3.	Strategiset kärkihankkeet.....	6
4.	Käyttötalousosa.....	7
4.1.	Tulot ja menot.....	7
4.2.	Tavoitteiden asettaminen.....	10
5.	Tuloslaskelmaosa.....	11
6.	Investointiosa.....	13
7.	Rahoitusosa.....	13
8.	Konserniyhtiöiden TA-laadintaohje	14
9.	Lisätiedot	14

1. Johdantoa, keskeisiä tavoitteita ja periaatteita

Talousarvion ja -suunnitelman 2027–2029 valmistelu perustuu kuntalain vaatimukseen tasapainoisesta taloudenpidosta sekä Padasjoen kunnan strategiaan ja sen tulee perustua kärkihankkeiden toteuttamiseen strategisina tavoitteina. Talousarvion tulee turvata palvelujen järjestäminen kustannustehokkaasti sekä varmistaa kunnan talouden kestävyys.

Taloussuunnittelussa huomioidaan:

- kunnan strategia ja valtuuston linjaukset
- toimintaympäristön muutokset (väestökehitys, työllisyys, valtionosuudet)
- kunnallistalouden yleinen kehitys
- kustannustason muutokset (palkat, energia, palvelut)

2. Talousarvion laadinnan lähtökohdat 2027

2.1 Taloudelliset tavoitteet

Tulos: Tavoitteena vähintään tasapainoinen vuosikate, joka kattaa poistot

Vuosikate: Pyritään vähintään poistojen tasolle

Velkamäärä: Uutta lainaa vain investointien rahoittamiseen

Käyttötalous: Käyttötalousmenojen vähennetään tai käyttötalouteen liittyviä tuloja lisätään tavoitteellisesti 300 000 €

2.2 Toiminnalliset tavoitteet

Toimeenpannaan strategian kärkihankkeita

Palvelujen saatavuus turvataan kustannustehokkaasti. Palvelutason laskuun varaudutaan

Elinvoiman vahvistaminen elinvoimaohjelman mukaisilla toimenpiteillä

3. Käyttötalouden laadintaohje

3.1 Menot

Menot arvioidaan realistisesti, ei varmuusmarginaaleja

Henkilöstömenot lasketaan voimassa olevien sopimusten perusteella

Uudet tehtävät tai palvelulaajennukset edellyttävät erillistä perustelua

3.2 Tulot

Maksut ja taksat tarkistetaan vähintään kustannuskehityksen mukaisesti

Ulkopuolinen rahoitus (tuet, hankkeet) hyödynnetään aktiivisesti

3.3 Sopeuttamistoimet

Jokainen toimiala tarkastelee toiminnan tehostamista

Esitettävä konkreettiset säästö- tai tuottavuustoimenpiteet

4. Toiminnalliset tavoitteet ja mittarit

Jokaiselle toimialalle asetetaan:

- 3–5 keskeistä tavoitetta
- mitattavat indikaattorit
- vastuhenkilöt

Tavoitteiden tulee olla:

- konkreettisia
- mitattavia
- strategiaan kytkeytyviä

5. Raportointi ja seuranta

Osavuosisikatsaukset 4 kertaa vuodessa

Talouden ja tavoitteiden toteutumaa seurataan säännöllisesti

Poikkeamiin reagoidaan viipymättä

6. Aikataulu:

- Lautakuntien ja yhtiöiden talousarvioesitykset pe 2.10.2026 mennessä
  - Riskien arviointi osana talousarviota
- Kunnanjohtajan talousarvioesitys julkistetaan ti 27.10.2026
- Kunnanhallitus käsittelee talousarvion ja 3/4 osavuosisikatsauksen ma 2.11.2026
- Kunnanvaltuusto käsittelee talousarvion ja 3/4 osavuosisikatsauksen ma 09.11.2026
  - Samassa kokouksessa myös veroprosentit

Talousarvion laadintaohjetta noudatetaan vuoden 2027 talousarviota ja vuosien 2027–2028 taloussuunnitelmaa tehtäessä. Talousarviovuoden lisäksi myös suunnitelmavuodet ovat merkityksellisiä. Ohje koskee kunnan toimialoja ja toimielimiä lukuun ottamatta osiota 8, joka sisältää konserniyhtiöiden talousarvion laadintaohjeet. Tarkentavia ohjeita annetaan tarvittaessa, ja myös talousarvioaikataulua päivitetään tarvittaessa.

Kuluvan vuoden 2026 talousarviomuutokset viedään valtuuston käsittelyyn 09.11.2026. Kunnanhallitus ja lautakunnat käsittelevät talousarviomuutokset osavuosisikatsauksen yhteydessä.

Talousarvion laadinnassa ja sen rakenteessa noudatetaan Kuntaliiton julkaisemaa talousarviosuosittelua Kunnan ja kuntayhtymän talousarvio ja -suunnitelma. Talousarvion rakenne muodostuu käyttötalous- ja

tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Toimialojen ja tulosyksiköiden talousarvioehdotukset tehdään samalle pohjalle kuin viime vuonna.

Talousarvion tavoitteena on ylijäämäinen talousarvio vuodelle 2027. Kunnanhallitus asetti kokouksessaan vuodelle 2027 tavoitteen, jossa kuluvan vuoden talousarvioon nähden taloutta tasapainotetaan 500 000 eurolla joko tuloja lisäten tai menoja vähentäen. Asetetusta tavoitteesta on kunnanvaltuuston 8.6.2026 § tekemällä päätöksellä saavutettu 214 000. Lisäksi valtuusto päätti talousarvio muutoksina käytettävissä olevilla tiedoilla tehdyt muutokset niin lisäten tuloja kuin vähentäen menoja. Talousarvion valmistelusta vastaavia viranhaltijoita kehoitetaan valmistautumaan siihen, että talouden tasapainon säilyttäminen suunnitelmakaudella edellyttää toiminnallisia muutoksia.

Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot. Investointiosaan budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden (kuten rakennukset, maa-alueet, kiinteät rakenteet ja laitteet sekä kalusto) hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö. Taloussuunnitelmakauden lisäksi on investointien ja rahoituksen osalta informatiivinen katsaus vuoteen 2031 asti.

Talousarvion laadinnan yhteydessä toimialojen on syytä valmistella ja tehdä esityksiä mahdollista rakenteellisista muutoksista pitkävaikutteisina toimina kustannusten hallitsemiseksi ja toiminnan tehostamiseksi.

Rakenteelliset muutokset:

- Valtuuston on hyväksynyt kokouksessaan 8.6.2026 uuden hallintosäännön organisaatiomuutoksineen. Talousarvion valmistelu toimeenpannaan nykyisten kustannuspaikkojen ja tulosyksiköiden pohjalle. Organisaatorakenteen muutoksesta seuraavat talousarviorakenteen muutokset toteutetaan teknisenä toimenpiteenä.

Lisäksi talousarvion laadinnan yhteydessä toimialat valmistelevat:

- osavuosisikatsauksen 1.1.-31.9.2026 (talousarvion 2026 toteutuminen, mahdollisuuksien mukaan kolmas neljännes ainakin vuoden 2026 talousarviomuutosten osalta)
- riskiarviot (osa talousarviota ja osavuosisikatsausta)
- vuoden 2027 henkilöstö- ja koulutussuunnitelman, joka tulee käsitellä yhteistoiminnassa

Palvelualuejohtajat vastaavat oman palvelualueensa talousarviovalmistelun organisoinnista.

Talousarvion laadinnan yhteydessä tulee analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa kunnan ja kuntakonsernin tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Palvelualueet arvioivat talousarvioletavoitteiden toteutumista uhkaavia riskejä ja raportoivat merkittävistä riskeistä osana talousarviota lautakunnalle sekä edelleen kunnanhallitukselle. Riskien arvioinnin osalta käytetään samaa pohjaa kuin aikaisemmin päivittäen siihen talousarvion laadinnan tilannekuvan mahdollisista talousarvion toteutumiseen vaikuttavista riskeistä. Johtoryhmä ja asianhallintaryhmä koostavat koko kuntakonsernin yhteisen riskiarvion lautakuntien ja konserniyhtiöiden esityksistä kunnanjohtajan talousarvioesitykseen.

Numeroiden syöttäminen tapahtuu aikaisempien vuosien käytäntöjen mukaisesti. Vastuuhenkilöt tietojen syöttämisessä Provincian järjestelmään palvelualueittain ovat (myös taloussuunnitelmavuodet):

- konsernipalvelujen palvelualue: taloussihteeri, hallintosihteeri
- sivistyksenpalvelualue: koulusihteeri

2. Sitovuustasot

Sitovuustasot valtuustoon nähden on esitetty alla olevassa taulukossa:

Käyttötalousosa	Sitovataso
Kunnanhallitus	Toimintakate
Sivistyslautakunta	Toimintakate
Tekninen lautakunta	Toimintakate
Tuloslaskelmaosa	Sitovataso
Korkotulot ja -menot	Nettoarvio
Muut rahoitustulot ja -menot	Nettoarvio
Verotulot	Ei sitova
Valtionosuudet	Ei sitova
Rahoitusosa	Sitovataso
Antolainat	Nettoarvio
Lainat ja lyhennykset	Nettoarvio
Investointiosa	Sitovataso
Valtuustoon nähden sitovat tasot	
Maa-alueet, hankinnat	investointisuunnitelman loppusumma
Investoinnit ”uusi koulu”	investointisuunnitelman loppusumma
Investoinnit, suuret hankkeet	investointisuunnitelman loppusumma
Pienet talonrakennushankkeet	investointisuunnitelman loppusumma
Muut investoinnit	investointisuunnitelman loppusumma
Irtaimisto	investointisuunnitelman loppusumma

Tavoitteiden sitovuus:

- Valtuustotaso
  - o Kärkihankkeet sekä tulosalueiden keskeisimmät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteita tulee olemaan lautakunta- ja kunnanhallitustasoisia sekä niitä, jotka edellä esitetyistä nostetaan valtuustotasoon nähden sitoviksi toiminnallisiksi tavoitteiksi.
- Kunnanhallitus ja lautakunnat
  - o Lautakuntien ja kunnanhallituksen omat sitovat tavoitteet päätetään käyttösuunnitelmissa alkuvuonna 2027. Olisi kuitenkin perusteltua, että lautakuntien ja kunnanhallituksen omat sitovat tavoitteet olisivat jo talousarviokäsittelyn lautakuntavaiheessa mukana esityksissä.
  - o Nämä tavoitteet tulee johtaa talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyistä valtuustotasolla hyväksyttävistä tavoitteista. Tavoitteiden asettamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden mitattavuuteen sekä lähtötilanteen toteamiseen.

3. Strategiset kärkihankkeet

Talousarvion laadintaa ohjaavana tekijänä tulee toimimaan kunnanvaltuuston 10.11.2025 hyväksymä kuntastrategia Padasjoki 2035 — Muutakin kuin Mummola.

Strategiassa kuvataan, millaisilla tavoitteilla Padasjoen kunnan tulevaisuutta rakennetaan. Strategian toteuttaminen varmistetaan talousarvioprosessissa. Strategisella suunnittelulla sidotaan päätökset ja toimenpiteet sekä talous- ja henkilöstösuunnittelu yhdeksi kokonaisuudeksi, osaksi pitkän aikavälin kehittämistä.

Strategisten tavoitteiden ja kärkihankkeiden toteutumista seurataan mittareilla. Mittarit kertovat kehityksen suunnasta. Mittareilla ei voida suoraan mitata organisaation tuloksellisuutta, sillä mittareiden toteutumiseen vaikuttavat myös kuntakonsernin ulkopuoliset tekijät.

Strategisten kärkihankkeiden toimeenpano aikataulutetaan, resursoidaan, vastuutetaan ja niille laaditaan mittarit tai kuvaus siitä, miten hankkeiden etenemistä seurataan. Valtuuston hyväksymien kärkihankkeiden toteuttamisen aikajänne on vähintään kaksi vuotta, ja ne ovat strategian laatimisen aikataulukin takia valtuustokauden yli ulottuvia.

Strategiset kärkihankkeet ja/tai -tavoitteet pilkotaan vuosittain toteutettaviksi keinoiksi, joita voidaan kutsua myös taktisiksi hankkeiksi, joista keskeisimmät tulevat olemaan valtuuston nähden sitovia toiminnallisia tavoitteita. Jokaiselle sitovalle tavoitteelle nimetään vastuutoimijat, jotka vastaavat tavoitteen edistämisestä. Sitovia tavoitteita seurataan kuntatasoisesti kunnan johtoryhmässä ja niistä raportoidaan kunnanvaltuustoa osavuosisikatsauksen yhteydessä.

Voimassa olevat kärkihankkeet:

Kärkihanke	Tavoite	Aikataulu	Vastuutaho
Sisävesien paras satama	Sataman alueen tulevaisuussuunnitelman tekeminen	2025 ja 2026	Tekninen Itk/ tekninen johtaja
Vireät kylät yhteisöllisellä Padasjoella	Kylien yhteistyöohjelman laatiminen	2026	Kunnanhallitus/ ympäristösihteeri
Edesautamme uuden työn syntymistä	Elinvoimaohjelman laatiminen	2026	Kunnanhallitus/ kunnanjohtaja
Tuemme padasjokelaisten toimintakykyä	Toimintakyvyn edistämisen ohjelman laatiminen	2026	Sivistysltk/ hyvinvointijohtaja
Uusi koulu	Uuden koulun rakentamisen suunnitelma	2025 (suunnittelu) 2028 (käyttöönotto)	Kunnanhallitus/ kunnanjohtaja
Koti Padasjoella	Asumispoliittisen ohjelman laatiminen	2026	Sivistysltk/ hyvinvointijohtaja
Luonto, meidän mahdollisuutemme	Luonnonlaki 2.0	2026	Kunnanhallitus/ ympäristösihteeri
Meidän Padasjokemme	Tasapainoisen kuntatalouden ja sujuvien viranomaispalveluiden varmistaminen	2026	Kunnanhallitus/ kunnanjohtaja

Lautakuntien tulee tehdä esityksensä kärkihankkeisiin liittyviksi konkreettisiksi tavoitteiksi niin lautakuntatasolle kuin sitten edm. tavoitteista valtuustoon nähden sitoviksi tavoitteiksi.

4. Käyttötalousosa

4.1. Tulot ja menot

Talousarvion laadinnan tavoitteena on ylijäämäinen talousarvio vuodelle 2027. Jotta tähän tavoitteeseen päästään tulee lisä- tai uusia tuloja ja menojen vähennyksiä kyetä aikaansaamaan tässä vaiheessa parhaalla käytettävissä olevalla tiedolla tavoitteena 300 000 € verran verrattuna kuluvan vuoden talousarvioon nähden.

Talouden tasapainottamistavoitteen seurauksena palvelualueiden muista menolajeista kuin henkilöstömenoista tulee tehdä esitykset - 10 % menoista tai tulojen lisäyksiä + 10 % vuoden 2026 talousarvioon verraten. Muut menolajit ovat palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, avustukset sekä muut toimintakulut.

Tähän vuoteen nähden vuoden 2027 talousarvion valmistelun yhteydessä tulee palvelualueiden tehdä konkreettiset esitykset yhteensä 5 htv.n henkilösopeutuksesta. Esitykset kohdentuvat konsernipalvelualueelle 2-3 htv.n ja sivistyksen palvelualueelle 2-3 htv.n suuruisina. Henkilöstömenojen vähentämiseen löydettävä keinoja ovat

- Eläköitymisten hyödyntäminen
- Määräaikaisten tehtävien täyttämättä jättäminen
- Irtisanoutumisten hyödyntäminen

Palvelujen saatavuuteen ja laatuun puuttumisen kautta tehtävät muutokset henkilöstön määrään tulee tehdä erillisinä esityksinä, jotka tehdään esityksien osana lautakuntien talousarvioesityksissä.

Talousarvion pohjana on Kuntaliiton verotuloennusteen (5/2026) mukaiset eurot nykyisen tasoisilla veroprosenteilla. Valmistelun aikana ja viimeistään kunnanjohtajan tehdessä talousarvioesityksensä arvioidaan paine verojen korotuksiin. Esimerkin omaisesti todettakoon että 0,5 %-yksikköä tarkoittaa 250 000 €.n suuruisia lisätuloja.

Kunnanhallitus edellyttää maksujen ja taksojen läpikäyntiä niin, että lautakuntien esityksistä on nähtävissä kunkin tulosityksikön maksut ja taksat joko nykytasoisia tai korotettuina, sekä palvelut, jotka tällä hetkellä ovat maksuttomia, jotka voisivat olla myös vastikkeellisia. Samalla tulee läpikäydä ja listata palvelut, joissa Padasjoella on olemassa yksityistä tai kolmannen sektorin tuottamaa palvelutoimintaa.

Talousarvio laaditaan bruttomääräisenä. Bruttoperiaate tarkoittaa, että menot ja tulot budjetoidaan erikseen määrärahoina ja tuloarvioina. Menettely on perusteltu silloin, kun tehtävä rahoitetaan pääsääntöisesti verorahoituksella. Myös silloin, kun tehtävän menot eivät riipu siihen kohdistuvista tuloista, on bruttoperiaate ensisijainen, vaikka tulojen määrä olisi merkittävä.

Menojen osalta inflaatioon tulee varautua budjetoinnissa kuitenkin niin, että inflaatio sisältyy palveluille kohdennettuun raamiin. Suomen Pankin viime kevään ennusteen mukaan inflaatio on 1,9 % vuonna 2026, 1,5 % vuonna 2027 ja 1,8 % vuonna 2028. Viimeisimmän valtiovarainministeriön ennusteen mukaan - 2026: noin 1,4 % - 2027: noin 1,8 % ja 2028: noin 2,0 %

Hallintosäännön 30 §:n mukaan yli 1 kk pituiset virka- ja työsuhteet edellyttävät kunnanjohtajan täyttöluvan.

Sisäisten erien budjetointi:

Sisäiset erät tulee budjetoida talousarviossa.

Talousarvioon ja tilinpäätöksen talousarvion toteutumisvertailuun sisällytetään sisäiset erät, jotka on kuitenkin eliminoitava tuloslaskelmasta ja taseesta kunnan tilinpäätöksessä. Täydellisyysperiaatteen mukaan

talousarvioon on otettava kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. **Täydellisyysperiaatteen mukaan myös kunnan eri tehtävien sisäiset ostot ja myynnit otetaan talousarvioon**, vaikka niihin ei suoraan liittyisi rahan käyttöä. (Kuntaliitto, kunnan ja kuntayhtymän talousarvio ja -suunnitelma, 2022)

Taloussihteeri koordinoi sisäisten erien budjetointia.

Keva:

Kunnat ja hyvinvointialueet ovat maksaneet tasausmaksua vuoden 2023 alusta alkaen. Tasausmaksu perustuu Kevalakiin (Laki Kevasta 19 c §), jossa määritetään niin tasausmaksun kokonaismäärän kuin työnantajakohtaisen jaon perusteet. Tasausmaksulla katetaan niitä pitkän aikavälin eläkemenoja, joihin palkkaperusteinen eläkemaksu ei riitä. Kevan arvio Padasjoen kunnan tasausmaksusta vuodelle 2026 on 140 617,20 euroa. Taloussihteeri tekee tasausmaksun osuuskien jyvittämisen.

Keva on laskenut arvion vuoden 2027 työnantajakohtaisesta palkkaperusteisista eläkemaksuprosenteista:

- Työansiopohjainen eläkemaksu 23,60 %
- Työkyvyttömyyseläkemaksu 0,80 %
- Työnantajan kokonaismaksu 24,40 %

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijän eläkemaksun. Työntekijän eläkemaksua ei laskuteta erikseen, vaan se sisältyy palkkaperusteiseen eläkemaksuun.

Työntekijän eläkemaksuprosentti on vuoden 2027 kaikille työntekijöille sama:

- Vuoden 2026 alusta voimaan tulleen lainsäädännön perusteella työntekijän eläkemaksuprosentti on vuonna 2027 kaikille vakuuttamisikäisille 7,3 % .
- Lopullinen palkkaperusteinen eläkemaksu vuodelle 2027 vahvistetaan myöhemmin, ja se voi poiketa edellä olevista arvioista.

Palkankorotukset:

Talousarvio- ja taloussuunnitelmiin lasketaan palkankorotukset:

- TA 2027 sopimuskorotus 2,40 %
- kehittämiserä 0,40 %
- TS 2028 kehittämisohjelmaerä 1,0 %

Lisäksi huomioidaan henkilösivukulujen ja työttömyysvakuutusmaksun nousut:

- Henkilösivukulujen suuruuden ennustetaan olevan vuoden 2026 tasolla eli jolloin työnantajan osuus on 17,1 %
- Työttömyysvakuutusmaksun ennustetaan nousevan 0,3 %

Talousarvion henkilöstömenot arvioidaan tiedossa olevien sopimuskorotusten mukaisina vuoden 2026 toteutumassa olevan palkkasumman perusteella.

Kesätyöntekijöiden ja -sijaisten palkkojen budjetointi:

Kesätyöntekijöille varataan keskushallinnosta määräraha 1–2 kk mittaisiin suhteisiin ja kesätyöpaikat kohdennetaan ensisijaisesti sesonkiluonteisiin kausitöihin lukio- tai ammattikoululaisille. Kesätyöntekijälle maksettava

vähimmäispalkka on vähintään 50 % virka- ja työehtosopimuksen mukaan asianomaisesta työstä maksettavasta peruspalkasta.

Palvelualueet voivat palkata kesän ajaksi vakituisen työn kaltaiseen tehtävään henkilöitä, mutta vakituisen työn kaltaiseen tehtäviin valittujen henkilöiden palkat maksetaan palvelualueen omista budjeteista ja niihin tulee varata määrärahat. Jos opiskelija on jo niin pitkällä opinnoissaan, että pystyy sijaisena tekemään ainakin osan vakinaisen tehtävistä, tehtäväkohtainen palkka määräytyy paikallisen TVA-järjestelmän mukaisesti.

Eläköitymiset:

Taloussuunnitteluvuosien aikana on tärkeää huomioida tulevat eläköitymiset ja arvioida niiden vaikutukset työjärjestelyihin. Samalla tulee arvioida vaihtoehtoiset tavat organisoida työt tehokkaasti ja sujuvasti.

4.2. Tavoitteiden asettaminen

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Valtuuston ja kunnan muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa sekä niihin perustuvissa käyttösuunnitelmissa ja erillisbudjeteissa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet. (Kuntaliitto, 2022)

Kunnan toiminnalle asetettavien tavoitteiden tulee olla mahdollisimman konkreettisia ja yksiselitteisiä. Tavoitteiden tulee kuvata kunnan aikaansaannoskykyä ja positiivisia vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin sekä kunnan elinvoimaisuuteen. Hyvinvointihyödyillä tarkoitetaan kunnan toimenpiteillä aikaansaatuja positiivisia vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin. Tavoitteita tulee asettaa mahdollisimman kattavasti eri toiminnoille, mutta kuitenkin siten, että keskitytään esimerkiksi suoritetun riskienarvioinnin perusteella olennaisiin tavoitteisiin. Tavoitteiden tulee olla riittävän haastavia, mutta kuitenkin niin realistisia, että ne on mahdollista saavuttaa esimerkiksi toimintaa tehostamalla. Lisäksi asetettavien tavoitteiden tulee olla sellaisia, että kunta voi vaikuttaa omilla toimenpiteillä niiden toteutumiseen ja että niiden toteutumista voidaan mitata tai arvioida. (Kuntaliitto, 2022)

Kuntastrategian ottamisesta huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa säädetään kuntalain 110 §:ssä, jonka mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa. Strategiassa ilmaistujen kannanottojen tulee sitten selkeästi ohjata kunnan taloussuunnittelua ja myös valtuuston omia talouteen liittyviä päätöksiä talousarviokäsittelyn yhteydessä. Talousarviossa suositeltavaa esittää kuntastrategiassa ja talousarviossa asetettujen tavoitteiden yhteys eli mistä kuntastrategian tavoitteista talousarviotavoite on johdettu. (Kuntaliitto, 2022)

Tavoitteilla on mitattavuusvaatimus, eli tavoitteiden tulee olla mitattavissa. Mittarit voivat olla kvantitatiivisia tai kvalitatiivisia. Mittari voi olla esim. ominaisuus, tunnusluku tai toimenpide. Olennaista on, että mittarin avulla tulee ilmaistuksi, onko tavoite toteutunut vai ei. Kuntaliiton talousarviosuosituksen mukaan hyvä mittari on

- yksinkertainen, ymmärrettävä ja viestittävässä,
- se osoittaa kehityksen suunnan,
- se on ristiriidattomasti määritelty
- sen tunnusluku on helposti tuotettavissa.

Esimerkki:

Tavoite

Mittari

Tavoitteen kuvaus

Sanallinen tai numeraalinen mittari, jolla tullaan arvioimaan tavoitteen toteutumista

5. Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustulot ja -menot. Tuloslaskelmaosa koostetaan hallinnossa.

Talousarvio ja -suunnitelmavuosia koskevien saraketietojen lisäksi tuloslaskelmaosan asetelmassa esitetään kuluvan vuoden talousarvion ja sitä edeltävän vuoden vastaavat tuloslaskelmaosat. Osien tiedot esitetään talousarvion sitovuustarkastelun mukaisesti **mukaan lukien sisäiset tulot ja menot**.

Tuloslaskelmaosan yhteydessä esitetään tulo-rahoituksen riittävyttä koskevat tavoitteet ja niiden saavuttamista mittaavat tunnusluvut:

- Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
- Vuosikate prosenttia poistoista
- Vuosikate euroa/asukas

Verotulot:

Seuraavassa taulukossa esitettävät, alustavat verotuloarviot vuodelle 2027 perustuvat seuraaviin veroprosentteihin:

Tulovero	8,40 %
Yleinen kiinteistövero	1,30 %
Vakituisten asuntojen kiinteistövero	0,60 %
Muiden asuinrakennusten kiinteistövero	1,20 %

Tuloverolain 22 §:ssä tarkoitetun yleishyödyllisen yhteisön omistamasta rakennuksesta ja sen maapohjasta ei peritä kiinteistövero, jos rakennus on pääasiallisesti yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä.

Lisäksi kunnanhallitus esittää kiinteistöverolain 14 §:n mukaisen voimalaitosveron käyttöönottoa, jolta ei arvioida verotuloja talousarviovuodelle 2026.

Verotulojen kehitys vuosina 2024–2026 sekä arvio vuodelle 2027 (pyöristettynä 1.000 euroon) talousarvioon sekä suunnitelmavuodet pohjautuvat Kuntaliiton verotuloennusteeseen 5/2026:

	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Kunnallisvero	4.151.000	4.006.000	4.096.000	4.115.000
Yhteisövero	803.000	859.000	884.000	1.059.000
Kiinteistövero	1.775.000	1.806.000	1.775.000	1.783.000
YHTEENSÄ	6.729.000	6.598.000	6.598.000	6.957.000

Arvio verotuloista taloussuunnitelmakaudella 2027–2029 (pyöristettynä 1.000 euroon)

	2027	2028	2029
Kunnallisvero	4.115.000	4.198.000	4.263.000
Yhteisövero	1.059.000	1.113.000	1.155.000
Kiinteistövero	1.783.000	1.783.000	1.783.000
YHTEENSÄ	6.957.000	7.095.000	7.201.000

Arvio pohjautuu Kuntaliiton 5/2026 laatimaan verotulojen ennusteeseen.

Valtionosuudet:

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta. Tämä toteutetaan tasaamalla palvelujen järjestämisen kustannuseroja sekä kuntien välisiä tulopohjajeroja.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta:

1. valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja
2. opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan rahoituksen saaja päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Valtionosuuksien kehitys vuosina 2023–2025 sekä arvio vuodelle 2026 (pyöristettynä 1.000 euroon):

TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026
2.001.000	1.642.000	1.975.000	1.783.000

Arvio valtionosuuksista taloussuunnittelukaudella 2026–2028 (pyöristettynä 1.000 euroon):

TA 2027	TS 2028	TS 2029
1.571.000	1.571.000	1.571.000

Arvio taloussuunnitelmakauden 2027–2029 valtionosuuksista sisältää kunnan peruspalvelujen valtionosuuden, opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden sekä veromenetyksen korvauksen. Vuoden 2027 tiedot perustuvat Kuntaliiton kokoamaan laskelmaan valtiovarainministeriön ja opetushallituksen arvioista. Ennustevuosien 2028–2029 tiedot perustuvat Kuntaliiton pidemmän aikavälin valtionosuusennusteeseen (tiedot keväältä 2026). Vuoden 2027 kuntakohtainen valtionosuuspäätös saadaan Eduskunnan hyväksytyä vuoden 2027 valtion talousarvion joulukuussa 2026.

Yhteenlasketut arviot verotuloista ja valtionosuuksista taloussuunnitelmakaudella:

Vuosi	2027	2028	2029
Verotulot	6.813.000	6.878.000	7.041.000
Valtionosuudet	1.571.000	1.571.000	1.571.000
YHTEENSÄ	8.384.000	8.449.000	8.612.000

6. Investointiosa

Investointisuunnitelma laaditaan taloussuunnitelmavuosille 2027–2029 sekä lisäksi informatiivisena katsauksena vuoteen 2030 asti.

Investoinneilla sidotaan taloudellisia voimavaroja pitkäaikaisesti tiettyyn kohteeseen. Investoinnilla tarkoitetaan kirjanpidollisessa mielessä hankintaa, jota voidaan hyödyntää palvelutoiminnassa tai joka tuottaa tuloa useampana vuotena. Investointeja ovat taseen pysyvien vastaavien erään kuuluvat aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset, joiden taloudellinen pitoaika on useita tilikausia.

Investointi voi olla maa-alueen, rakennuksen, koneiden ja laitteiden hankinta tai niiden perusparantaminen. Investointi voi olla myös muu pitkävaikutteinen meno kuten tietojärjestelmän tai osakkeiden hankinta tai osallistuminen toisen yhteisön investoinnin rahoittamiseen, silloin kun osallistumisesta on hyötyä myös kunnan toiminnassa.

Investointisuunnitelmassa ja talousarvion investointiosassa **investoinniksi ei katsota kiinteistöjen ylläpito- ja vuosikorjauksia sekä mahdollisia vahinkojen korjauksia**, koska ne eivät ole kirjanpito-ohjeiden mukaisesti investointimenoja eikä niitä siten koske investointisuunnitelmaa koskeva sääntely. Nämä esitetään talousarvion käyttötalousoosassa ja kirjataan taseen sijasta ainoastaan tuloslaskelmaan.

Investoinnin ja ylläpito- sekä vuosikorjauksen määrittely riippuu siitä, korjataanko alkuperäiseen tasoon vai parantuuko taso. Korjaustyöllä tarkoitetaan työtä, jolla palautetaan tai varmistetaan rakennuksen tai sen koneen tai laitteen kunto ilman, että rakennuksen käyttöarvo kasvaa verrattuna siihen, millaisena se oli alkujaan. Hyödykkeen tulon- tai palveluntuottamiskyvyn voidaan katsoa kasvaneen, jos korjaus johtaa hyödykkeen taloudellisen pitoajan ja hyödykkeen tuotantokapasiteetin kasvuun, suoritteiden laadun merkittävään parantumiseen tai tuotantoprosessin kustannusten merkittävään vähentymiseen. Esimerkiksi rakennuksen ilmastointilaitteen tai hissien uusiminen samaan tasoon kuin aiemmin ei ole perusparantamista (=ei ole investointi). Jos rakennukseen, jossa ei ole aikaisemmin ollut ilmastointijärjestelmää tai hissiä rakennetaan tällainen, kysymys on perusparantamisesta (= investointi).

Vähäarvoisten (alle 10.000 euroa) aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintamenot huomioidaan kirjanpidossa kokonaisuudessaan käyttöönottoilikauden kuluksi, vaikka niiden odotetaan tuottavan tuloa useamman tilikauden aikana. Investointiosan sitovuustaso on talousarviossa määritelty hankeryhmä tai erikseen määritetyt hankkeet (kärkihankkeet).

Taloussihteeri neuvoo investointien ja käyttötalousmenojen tulkinnan epäselvyyksissä.

Investointiehdotukset tehdään tekniselle lautakunnalle, joiden pohjalta tekninen lautakunta tekee esityksensä kunnanhallitukselle ja tämä puolestaan kunnanvaltuustolle. Investointiehdotuksen tulee sisältää perustelut, tavoitteiden asettamisen investoinnille sekä kustannusarvion.

Talousarvioon hyväksyttävien vuosittaisten investointien kokonaissumma tulee vastaamaan enintään suunnitelmapoistojen määrää (noin 1,5 milj. euroa).

Tämän laadintaohjeen liitteenä tarkempi ohjeistus investointien määrittelystä.

7. Rahoitusosa

Rahoitussuunnitelma laaditaan taloussuunnitelmavuosille 2027–2029 sekä lisäksi informatiivisena katsauksena vuoteen 2031 asti.

Rahoitusosassa esitetään, miten investoinnit, muut sijoitukset pysyviin vastaaviin ja pääoman palautukset tulorahoituksen lisäksi muutoin rahoitetaan. Rahoitusosa sisältää toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoitusosa koostetaan hallinnossa.

8. Konserniyhtiöiden TA-laadintaohje

Kuntalaki 110 § korostaa kunnan ja konsernin ohjaamista kokonaisuutena. Kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet, ja siinä otetaan myös huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan kunnan talousarvion toteutumisarviointien yhteydessä.

Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kuntakonsernin kokonaisedun mukaista, ja tytäryhteisöjen taloussuunnitelmat perustuvat valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin.

Konserniyhtiöt laativat taloussuunnitelmat vuosille 2027–2029.

Konserniyhtiöiden taloussuunnitelmiin sisältyvät tulos- ja rahoituslaskelma sekä investointisuunnitelma.

Tytäryhtiöiden taloussuunnitelmat voivat sisältää mm. seuraavia asioita:

Yhtiö: Yhtiön nimi

Toimiala: Yhtiöjärjestyksen mukaan

Toiminnan painopisteet: Yhtiön kuvaus

Yhtiön taloudellinen tilanne: Yhtiön kuvaus

Yhtiö:	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Liikevaihto			
Liiketoiminnan muut tuotot			
Materiaalit ja palvelut			
Henkilöstökulut			
Liiketoiminnan muut kulut			
Liikelyjäämä			
Poistot ja arvonalentumiset			
Rahoitustuotot ja -kulut			
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä			

Hallitus: Yhtiön hallituksen jäsenet

Lisäksi yhtiöille toimitetaan myöhemmin raportointipohja $\frac{3}{4}$ osavuosisikatsausta (1.1.-30.9.2026) varten. Riskien arvioinnin osalta käytetään samaa pohjaa kuin aikaisemmin. Päivittäen siihen talousarvion laadinnan tilannekuvan mahdollisista talousarvion toteutumiseen vaikuttavista riskeistä.

Taloussuunnitelma tulee toimittaa konsernijohdolle (kunnanjohtajalle) sekä kunnan kirjaamoon kirjaamo@padasjoki.fi 2.10.2026 mennessä.

9. Lisätiedot

Lautakuntien ja yhtiöiden tulee toimittaa talousarvioesityksensä kunnanhallitukselle pe 2.10.2026 mennessä, osoitteeseen kirjaamo@padasjoki.fi.

Riskien arvioinnin osalta toimialat ja yhtiöt käyttävät samaa pohjaa kuin aikaisemmin päivittäen siihen talousarvion laadinnan tilannekuvan mahdollisista talousarvion toteutumiseen vaikuttavista riskeistä.

Hallintojohtaja toimittaa toimialoille lomakkeen henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laadintaa varten.

Lisätietoja talousarvion laadinnasta antavat tarvittaessa taloussihteeri, kunnanjohtaja sekä talouden ja hallinnon harjoittelija.

PADASJOEN KUNNANHALLITUS 15.6.2026

